

Η ΤΖΟΚΟΝΤΑ

Τραγωδία σε 4 πράξεις.

Συγγραφέας : Γ. Ντ' Ανούτσιο.

Μεταφραστής: Ν. Ποριώτης.

Τὸ πρῶτο ἔργο τῆς ρετινῆς καλοκαιριάτικης περιόδου, παίχτηκε τὴν περασμένη βδομάδα στὸ «Θέατρο τῆς Κυβέλης». Ἡ «Τζοκόντα» τοῦ Ντ' Ανούτσιο ἔχει κι αὐτὴ τὰ ἰδιαίτερα γνωρίσματα ποὺ περικυκλώνουν τὴν τέχνη τοῦ σύγχρονου ποιητῆ τῆς Ἰταλίας. Αἰσθημα βαθύ ξεχυμένο πλημμυριστὸ σὲ ποιητικούς λυρισμούς, δύναμη ἐκφραστικὴ κάθε φίλης ψυχικῆς χρωματισίας, μεγαλοπρέπεια τοῦ λόγου ποὺ πολλές φορές ἀγγίζει τὸν ποιητικὸ ρητορισμὸ, καὶ μιὰ κάποια αἰσθησιμότητα τοῦ γύρω μας κόσμου ἀπὸ τὴ μεριά τῆς θλίψης καὶ τῆς ματαιότη-
τας μέσα στὴν ἡδονή.

Ὁ Λούκιος Σεττάλας ποὺ εἶναι γεννημένος νὰ φτιάχνῃ ἀγάλματα» ὅπως ὁ ἴδιος λέει, λατρεῖ τὴν τέχνη του σὰ θρησκεία. Ὅστερα ἀπὸ μιὰ ἀρρώστια φαντάζεται πὼς ὁ τεχνίτης νεκρώθηκε μέσα του κι ἀναθυμιάται τίς περασμένες του μέρες ποὺ πρὶν ἀγαπήσῃ καὶ κάμῃ δική του τὴ Σουλβία Σεττάλα μὲ τὰ ὠραῖα, τ' ἀγαλματένια, τὰ θεϊκὰ χέρια, — καθισμένος στὸ ἀργαστήρι του κάπου μακριά, ἐπαιρνε φλόγα καὶ δύναμη γιὰ νὰ πλάθῃ τ' ἀγάλματά του ἀπὸ μιὰ γυναίκα λησμονημένη τώρα, μὰ πιστὴ στὸν ἔρωτά του. Τὴ Τζοκόντα. Κι ἐνῶ τὴν ἔχει τριγυρίσει ἡ ἀγάπη τῆς Σουλβίας Σεττάλα, μέσα του ξαναγεννιέται τὸ παλιὸ πάθος του γιὰ τὴν τέχνη του κι ἀποφασίζει νὰ ξαναγυρίσῃ ἐκεῖ πέρα στὸ ἀργαστήρι του, στὰ ἀγάλματά του, στὸ ἔργο του τὸ περιφημότερο ἀπ' ὅλα στὴ «Σφίγγα», κι ἀκόμα στὴ Τζοκόντα ποὺ ξέρεي πὼς πάντα ἐκεῖ τὸν περιμένει. Ἡ Σουλβία Σεττάλα ποὺ μαθαίνει τὴν παλιὰ ἀγάπη τοῦ ἀγαπημένου της, καὶ νοιώθει τὸ τέτοιο της ξανάθισμα μέσα στὰ στήθια τοῦ Λούκιου Σεττάλα, αἰσθάνεται τὸ φόβο μήπως ἡ ἄλλη κείνη τῆς τὸν τραβῆξῃ ἀπὸ τὴν ἀγκαλιά της, κι ἀποφασίζει μιὰ νύχτα βροχερὴ κι ἀνεμικὴ, νὰ πάῃ μέσα στὸ ἀργαστήρι τοῦ Λούκιου τὴν ὠρισμένη ὥρα ποὺ ξέρει πὼς ἡ Τζοκόντα πιστὴ αἰώνια, ἀποτραβιέται ἐκεῖ γιὰ νὰ τὸν περιμένῃ. Φοβερὴ παρασταίνεται ἡ ἀντάμωση τῶν δύο γυναικῶν. Ἡ μιὰ ποὺ στάλαξε τὸν ἔρωτα στὴν ψυχὴ τοῦ Λούκιου Σεττάλα, κ' ἡ ἄλλη ποὺ τοῦ δυνάμωσε τὴν τέχνη, στέκονται τώρα ἐναντίον, ἔτοιμες νὰ πολεμήσουν. Ἡ

πιστὴ τῆς Τζοκόντας ἡ πλέρια καὶ ἡ ἀπέραντη φρενιάζει τὴ Σουλβία, ποὺ μεταχειρίζεται ὅλα τὰ μέσα καὶ τὸ ψέμμα ἀκόμα γιὰ νὰ τὴ νικήσῃ καὶ τὴν ταπεινώσῃ. Ἡ Τζοκόντα τὴ στιγμὴ ποὺ ἀκούει ἀπὸ τὴ Σουλβία πὼς ὁ Λούκιος Σεττάλας τὴν ξέχασε πιά γιὰ πάντα, διαλογίζεται νὰ καταστρέψῃ τὸ περιφημὸ ἔργο του τὴ «Σφίγγα», ποὺ αὐτὴ τοῦ τὸ ἐμπνευσε. Ὅρμαίει μέσα στὸ ἀργαστήρι ποὺ βρῖσκεται τὸ ἀγαλμα, μὰ ἡ Σουλβία πρέχει νὰ τὸ γλυτώσῃ ἀπὸ τὴν καταστροφὴ. Τὸ ἀγαλμα στῆς Τζοκόντας τὴν ὀρμὴ κέφτει ἀπὸ τὸ βάθος του καὶ κατασυντρίβει τὰ χέρια, τὰ ὠραῖα, τ' ἀγαλματένια, τὰ θεϊκὰ χέρια τῆς Σουλβίας. Ἐκείνη τὴ στιγμὴ φτάνει στὸ ἀργαστήρι ὁ Λούκιος Σεττάλας..... Ἡ Σουλβία τώρα χωρὶς χέρια, — τῆς τὰ ἔκοψαν καὶ τὰ δύο — δὲν μπορεῖ πιά νὰ πιάσῃ τὰ λουλούδια της, ν' ἀγγίξῃ τὴ μικρὴ τῆς Μπεάτα, λὲς κ' ἔχασε τὴν ἐκφρασὴ της, τὴν ὕπαρξή της, τὴν ψυχὴ της. Κι ὅταν τὴ ρωτᾷ ἡ μικρὴ ψαροπούλα, ἡ Σειρηνπούλα, μὲ ἐκπληξῆ γιὰ τὰ χέρια της, αὐτὴ ἀπαντᾷ μὲ ἡρμμία. «Τὰ χάρισα στὴν ἀγάπη μου». Ὁ Λούκιος Σεττάλας στὸ μεταξὺ ξαναβρῆκε τὴ δύναμη καὶ τὴ φλόγα τῆς τέχνης του, καὶ τώρα πλάθει μιὰ κινούρια «Σφίγγα», ὅμως χωρὶς χέρια πιά.

*

Περισσότερο ποίημα παρὰ δρᾶμα τὸ ἔργο αὐτὸ τοῦ Ντ' Ανούτσιο. Καὶ ὅμως σὲ πολλές μεριές ἔχει ὄλη τὴ δύναμη μιᾶς τραγωδίας ἀρχαίας, κί ἡ στερνὴ στιγμὴ τῆς τρίτης πράξης, σκορπάει ἕνα ἀψηλὸ αἶσθημα τραγικῆς φρίκης. Νοιώθει κανεὶς καὶ πρὶν τὸ μάθῃ ἀκόμα, πὼς στὸ ἄφαντο μέρος τοῦ ἀργαστηρίου, κάποια μεγάλη συφορὰ ξετελειώνεται κείνη τὴ στιγμὴ — τὸ σύντριμμα τῶν χερῶν τῆς Σουλβίας.

Ἡ γαλήνη τῆς τέταρτης πράξης, μὲ τὴ γενναιοψυχία τῆς Σουλβίας, μετὰ στὴ δυστυχία της, μὲ τὰ γλυκὰ τραγούδια τῆς Σειρηνούλας, μὲ τίς ἀθῶες κουβέντες τῆς Μπεάτας, κλεῖ μέσα ἀρκετὰ δραματικὰ στοιχεῖα, ἐσώτερα βέβαια κι ἀσυνήθιστα γιὰ τὸ θέατρο τῶν μεγάλων φωνῶν, τοῦ αἵματός, καὶ τῆς χοντρῆς δράσης.

Στὴν πατρίδα του τὸ ἔργο ὅταν παίχτηκε καὶ τυπώθηκε, σήκωσε ἐναντιότητες διαφορῶν κριτικῶν. Ὅτ' εἶτανε χαμένος κόπος ν' ἀναφέρναμε ὅλα τὰ καθέκαστα τῆς κριτικῆς ἐκείνης, μὲ τὰ διαφεντέματα καὶ τίς κατηγορίες. Ἐχομε τὰ δικὰ μας ἔργα, ποὺ ὁ μᾶς ἀπασχολήτουν σὲ λίγο, καὶ νομίζουμε πὼς

Εκεί πρέπει ο σημερινός κριτικός να προσέχη. Τα ξένα έργα της τέτοιας φιλολογικής αξίας, πρέπει να παίζονται από τα θέατρα μας, όχι μόνο γιατί λείπει από μας μια αξία λόγου θεατρική φιλολογία, αλλά για να διδάσκουν και συνειθίζουν το κοινό μας, στην αληθινή και βαθιά αίσθηση της τραγικής Τέχνης. Ό,τι κι αν είναι, πάντα ξένα για μας είναι και ποτέ δε θα μπορέσει δικός μας κριτικός να χύσει πλείο κριτικό φως πάνω τους.

*

Η κ. Κυβέλη 'Αδριανού στο ρόλο της Σουλτίας Σεττάλα φιλοτιμήθηκε να φανή μελετημένη, αντίθετα προς την αμέλεια που τώρα τελευταία αρχισε να δείχνει. Μερικές φωνές της τρίτης πράξης δικαιολογημένες από το έργο, δεν κατώρθωσε να τις χρωματίσει όσο έπρεπε τεχνικά. Ίσως δέν τή βοηθῆ σέ τούτο κι ο λάρυγγάς της. Σ' άλλες πάλι σκηνές στάθηκε πολύ άτυχη, ίσως και να τις παρεξήγησε. Στο τέλος της τρίτης πράξης έδειξε και δύναμη και κάμποση τέχνη.

Ο κ. Ν. Παπαγεωργίου είχε να παίξει αίσθαντικά και άληθινά, από την παλιά εποχή της Νέας Σληνης» από τότε που φάνηκε στο ρόλο του Στόκμαν στον «Όχτρού του Λαού» του Ίψεν. Στο έργο του Ντ' Ανούντσιο τώρα ως Λούκιος Σεττάλας, έδειξε πως μπορεί να βρῆ το δρόμο για να ξαναγυρίσει στην τέχνη.

*

Η μετάφραση του κ. Ποριώτη, στη δημοτική μας. Με δύναμη, με χάρη, με έκφραστικότητα. Δουλειά καλοσυνείδητη και μελετημένη. Έδειξε πάλι ή έθνική μας, τον πλούτο της, την βεργολιγυσιά της, την όμορφιά της την άμετρη. Κάτι ασήμαντες άκανονισίες, χάλασαν το σύνολο μια δυο φορές. Όμως του κ. Ποριώτη τυῶ άξίζει το στεφάνι της παλληκαριάς. Έδειξε σέ όλη τή γραμμῆ το θάρρος, που μόνο οι άνθρωποι της πίστης και της δύναμης μπορούν περήφανα να φανερώσουν. .

Ο ΚΡΙΤΙΚΟΣ ΤΟΥ ΝΟΥΜΑ